อนุสรณ์

พระสุวฑฺฒิโก (สวัสดิ์ ศิลปวิเศษกุล)

วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘

อนุสรณ์

พระสุวฑฺฒิโก (สวัสดิ์ ศิลปวิเศษกุล)

วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘

พระสุวฑฺฒิโก (สวัสดิ์ ศิลปวิเศษกุล)

ชาตะ พ.ศ. ๒๔๔๙

มรณะ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗

รวมอายุได้ ๖๘ พรรษา

คำปรารภ

ท่านพระสุวฑฺฒิโก (สวัสดิ์ ศิลปวิเศษกุล) มีโรคเบาหวาน – ความดันโลหิตสูง มานานเกือบ ๑๕ ปี จึงได้มีความคิดว่า คงอยู่ได้ไม่นาน จักต้องตายโดยไร้สาระ เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ที่ได้แสนยาก จึงตกลงใจว่าบวชเรียนดีกว่า แล้วจึงเข้าบวชในวัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ตั้งแต่บวชแล้วมา ได้กระทำกิจวัตร มีการบิณฑบาต ทำวัตรสวดมนต์เช้า – เย็น ในพระอุโบสถเป็นปกติ.

อยู่มาถึงวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗ เวลาเช้าได้บิณฑบาต บ่ายได้ลงพระอุโบสถตามปกติ ครั้นตอนเย็นก็สรงน้ำ องค์ยังไม่ทันแห้งก็ดับจิตในกุฏิ แต่มิใช่ในห้องน้ำ พระใหม่ที่เป็นหมอซึ่งบวชในพรรษา ทราบอาการป่วยปัจจุบัน รีบมาก็ไม่ทัน ท่านนั่งดับไปอย่างสงบ บุตร หลาน มาเยี่ยม ท่านก็ไม่พูดด้วย.

เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ดิฉันดีใจมากที่สุด

เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๑๗ ดิฉันไม่ดีใจเลย.
เมื่อวันเกิด เราร้องไห้ ญาติทั้งหลายต่างเปรมปรีดิ์
เมื่อวันตาย เรายินดี ญาติทั้งหลาย ต่างโศกา.

ชีวิตร่างกาย เปรียบได้กับพยับแดด มองผิวเผินดูเหมือนมีรูปร่างควรจะยึดถือเอาได้ แต่เมื่อเพ่งพินิจให้ดีก็ไม่เห็นมีอะไร มีก็เหมือนไม่มี.

ในการฌาปนกิจศพ พระสุวฑฺฒิโก ดิฉันตั้งใจจะพิมพ์ธรรมะเล่มน้อย ๆ แต่มากด้วยกุศลเจตนา เพื่ออุทิศส่วนกุศลถวายท่าน จึงได้คัดเลือกพิมพ์ **ธรรมกถา** ของท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ซึ่งท่านได้แสดงไว้ในที่ต่าง ๆ, **ทางร่มเย็น** ของท่านพระอาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน, และ **โลกมืด** ของท่านเจ้าคุณพระศรีวิสุทธิญาณ โดยขออนุญาตต่อทุกท่านที่เป็นเจ้าของเรื่องมาในที่นี้ด้วย หวังว่าทุกท่านคงเมตตาและให้อภัยแก่ดิฉัน ฉะนั้น ดิฉันจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้.

อนึ่ง เนื่องจากทุนมีน้อย จึงพิมพ์หนังสือเล่มเล็กและจำนวนน้อย พอ ๆ ประมาณแก่การแจกแก่บรรดาญาติ

มิตรที่มีจิตเมตตามาร่วมกุศลฌาปนกิจศพท่านสุวตฺถิโก ขอให้ดวงวิญญาณของท่านสุวตฺถิโก จงได้รับทราบ และอนุโมทนาส่วนกุศลที่ดิฉันและญาติมิตรอุทิศไปให้ ขอให้มีความสุขโดยสมควรแก่ฐานะในสัมปรายภพนั้น ๆ เถิด.

ในที่สุดนี้ ดิฉันขอถือโอกาสกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้เมตตามาในงานฌาปนกิจศพนี้ หากการต้อนรับทักทายปราศรัยไม่ทั่วถึง ด้วยเหตุประการใด ๆ ก็ตาม ขอท่านโปรดเมตตาอภัยแก่ดิฉัน และโปรดให้อภัยแก่คณะเจ้าภาพผู้จัดงานทุกคนด้วย ถ้าหากการต้อนรับขาดตกบกพร่อง เพราะดิฉันเองยังไม่เคยเป็นเจ้าภาพงานศพพระ.

ขอกราบเรียนด้วยความเคารพอย่างสูง.

สมาน ศิลปวิเศษกุล
บ้านเทพศิรินทร์โลหะกิจ
๑๙ กันยายน ๒๕๑๘

พระพุทธภาษิต

มายา มานะ คือเจ้าเล่ห์และความถือตัว ย่อมไม่เป็นไปในผู้ใด, ผู้ใดมีความโลภสิ้นแล้ว ไม่มีความยึดถือว่าเป็นเรา เป็นของเรา, ไม่มีความหวัง, บรรเทาความโกรธได้แล้ว, มีจิตเย็นแล้ว, ผู้นั้นชื่อว่า

เป็นพราหมณ์ ผู้ประเสริฐ
เป็นสมณะ ผู้สงบ
เป็นภิกษุ ผู้เห็นภัยในวัฏฏะ.

ธรรมกถา

ของ สมเด็จพระญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร

เรื่องสติ

การกำหนดอารมณ์ที่รู้ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ต้องมีสติรู้ให้ทัน เมื่อเกิดความชอบ เกิดความไม่ชอบ ต้องห้ามว่า อย่าชอบ อย่าไม่ชอบ เพราะไม่ใช่ของจริง หากรู้ไม่ทันก็เกิดเป็นสังโยชน์ ถ้าไม่หลงผูกพันธ์เรื่องต่าง ๆ ปล่อยให้ผ่านไป เห็นก็สักแต่ว่าเห็น ได้ยินก็สักแต่ว่าได้ยิน ได้กลิ่น ได้รส ได้สัมผัส ก็ต้องรู้ทันทุกอย่าง ไม่หลงไม่ติด เปรียบเหมือนน้ำถูกใบบัวไม่เปียก เพียรกำหนดให้รู้สังโยชน์ มีสติดูจิต ดูนิวรณ์ ดูมาก ๆ สังโยชน์ไม่เกิด นิวรณ์ไม่เกิด เป็นสติสัมโพชฌงค์และวิจยสัมโพชฌงค์ เพียรเตือนตัวไม่ให้บาปเกิด ก็เป็นวิริยสัมโพชฌงค์ นิวรณ์เกิดก็รีบละ สมาธิเกิดก็เพียรรักษา นามรูปก็จะทำแต่ความดี ก็จะเป็นปีติสัมโพชฌงค์ กายสงบ จิตสงบ เป็นปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ก็จะมีความสุข เป็นสมาธิสัมโพชฌงค์ และจะมีความเพ่งเฉยเป็นอุเบกขาสัมโพชฌงค์ขึ้นในจิตนี้.

เรื่องการรักษาอายตนะ

เมื่ออายตนะภายในคือตา เห็นรูป หู ได้ยินเสียง จมูก ได้สูดกลิ่น ลิ้น ได้ลิ้มรส กาย ได้ถูกต้องโผฏฐัพพะ ใจ รู้ธรรมารมณ์ต่าง ๆ เราอย่าหลงว่ามีอะไรจริง ๆ เพราะทุกสิ่งเมื่อเห็น หรือขณะที่เห็น ก็จัดเป็นเกิด ครั้นแล้วก็ดับไป แม้ทางหู จมูก ลิ้น กาย และใจ ก็เช่นเดียวกัน ได้เห็นอะไร ได้ยินอะไร ได้สูดอะไร ได้ลิ้มอะไร ได้ถูกต้องอะไร ได้รู้อะไร ก็ให้รู้ทุกอย่างว่าเป็นอนิจจัง เป็นทุกขัง เป็นอนัตตา เมื่อไม่หลงก็ไม่มีอุปาทานความยึดความถือ เมื่อไม่ถือก็ไม่หนัก เมื่อไม่หนักก็ไม่ทุกข์ ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เมา วางตัวเป็นกลาง แต่มีรู้ตามสัจธรรมทุกระยะ ผู้รักษาอายตนะทั้ง ๖ ได้ ย่อมจะพ้นจากกิเลสมารและพ้นจากสังโยชน์ได้ด้วย.

เรื่องจิต

ทุก ๆ คนย่อมมีจิตอยู่คู่กับกาย กายกับจิตนี้เป็นสิ่งที่มีคู่กันเสมอ ทั้งสองต่างก็มีหน้าที่ของตน จิตนั้นมีหน้าที่คิด รู้ก่อสั่งสมสันดานของตน และมีหน้าที่วิจิตร คือเปลี่ยนแปรหลาย

หลากต่าง ๆ แต่เมื่อว่าตามทางปฏิบัติ จิตนี้มีหน้าที่ซึ่งจะเศร้าหมองก็ได้ บริสุทธิ์ผุดผ่องแผ้วก็ได้ จิตจึงอยู่ในฐานะที่ควรจะได้รับการอบรมฝึกฝน เพราะว่าการฝึกฝนอบรมนั้น ผลโดยตรงก็จะต้องถึงจิต จิตเป็นผู้ได้อาการอันวิจิตร คือหลายหลากงดงามในทางดี.

กายนั้น ย่อมมีหน้าที่ตามธรรมชาติ เช่นว่า ธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม ก็มีหน้าที่ที่จะให้ความเป็นปึกแผ่น เป็นเครื่องหล่อเลี้ยง เป็นความอบอุ่น เป็นความพัดไหว รวมกันเข้าเป็นตัวชีวิต และสำหรับกายที่เป็นส่วนปลีกย่อย เช่นจักขุประสาท ก็มีหน้าที่สำหรับที่จะดูรูปต่าง ๆ โสตประสาทก็มีหน้าที่ที่จะได้ยินเสียงต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น เป็นหน้าที่ที่เป็นไปตามธรรมชาติ. อีกอย่างหนึ่ง มีหน้าที่รับบัญชาของจิตที่จะประกอบกรรมคือการงานต่าง ๆ กรรม คือการงานที่ทำทางกาย วาจา และทางใจเอง ประกอบด้วยเจตนาคือจงใจ ย่อมเป็นไปตามบัญชาของจิตที่จงใจสั่งให้ทำ กายจึงมีหน้าที่ที่จะรับทำ ฉะนั้น กายจึงมีหน้าที่ ๒ อย่าง คือมีหน้าที่โดยธรรมชาติ กับมีหน้าที่เป็นผู้รับใช้ของจิต ท่านจึงเปรียบว่า "จิตเป็นเหมือนอย่างนาย กายเป็นเหมือนอย่างบ่าว"

ส่วนจิตนั้นเอง ก็อาจสรุปหน้าที่ได้เป็น ๒ อย่างเหมือนกัน คือมีหน้าที่โดยธรรมชาติ เช่น คิด รู้ ก่อ สั่งสม เป็นต้น กับมีหน้าที่ที่จะรับการอบรม (แล้วสั่งงาน) แต่ว่า จิตนี้ ที่เป็นจิตสามัญ ยังมิได้รับการอบรมฝึกฝนในทางที่ถูก ย่อมดิ้นรน กวัดแกว่ง รักษายาก ห้ามยาก แม้เช่นนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ทรงทราบกระบวนการแห่งจิต ได้ตรัสว่า ผู้มีปัญญาย่อมทำจิตให้ตรง (คือฝึกฝนอบรมให้สงบ) เหมือนอย่างช่างศรดัดลูกศร.

ในข้อนี้ ทุกคนอาจพิจารณาเห็นได้ในขณะที่ต้องการจะทำสมาธิ จิตจะดิ้นรนกวัดแกว่ง รักษายาก ห้ามยากจริง ๆ แต่ว่าผู้มีปัญญาย่อมรู้ ย่อมสามารถที่จะทำจิตให้ตรงต่อการที่ถูกที่ชอบ เหมือนอย่างช่างศรที่ดัดลูกศร เพราะว่า จิตนั้นเป็นสิ่งที่ฝึกได้ หรือว่าดัดได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นสิ่งทรักษาได้ และห้ามได้.

ทางร่มเย็น

ของ อาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน วัดป่าบ้านตาด

วันนี้ จะแสดงจุดรวมเรื่องทั้งปวง ดี ชั่ว สุข ทุกข์ ให้ผู้อ่านทราบว่ารวมอยู่ในจิตแห่งเดียว แม้ความมืดและความสว่าง ความหลงและความฉลาด ก็มีในจิตนี้ ดวงใจนี้เป็นเหมือนเก้าอี้ตัวเดียว แต่คนรอจะนั่งมี ๒ คน ต้องผลัดกันนั่ง ถ้าจะนั่งพร้อมกัน ก็นั่งได้คนละซีก เช่นความโง่กับความฉลาด แทรกกันอยู่ในจิตดวงเดียว จะว่าโง่จริงก็ไม่ได้ จะว่าฉลาดจริงก็ไม่ได้ จึงเปรียบได้กับ ๒ คนนั่งเก้าอี้ตัวเดียว ถ้าใครมีกำลังมากกว่า ก็ได้นั่งมาก ฉะนั้นจึงมีอุบายวิธีอบรมใจ และการประกอบคุณความดีทุกประเภท เพื่อกำจัดสิ่งที่มัวหมองออกจากใจ ท่านพูดเรื่องคนโง่เราก็รู้ ท่านพูดเรื่องคนฉลาดเราก็รู้ ท่านพูดเรื่องปุถุชนคนหนาเราก็รู้ ท่านพูดเรื่องพระอริยเจ้า นับแต่ชั้นสูงสุด เราก็รู้ตลอดทุกชั้น แต่เฉพาะตัวเราเองยังทำให้เหมือนพระอริยะไม่ได้ แต่มีความสนใจอยากสดับเรื่องความดีที่ท่านได้อบรมมา และชอบฟังชอบรู้ตามทางเดินของท่าน อยากทราบว่าท่านปฏิบัติอย่างไรจึงเป็นธรรมอย่างนั้น,

เบื้องต้น พระพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันต์สาวกก็ดี ผู้ปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ดี เดิมก็ล้วนแต่มีกิเลสประเภทเดียวกับพวกเรานี้ แต่อาศัยความเพียรพยายามไม่ลดละ เพียรชำระจิตใจที่ไม่รู้ให้รู้ ที่ไม่สะอาดก็หมั่นซักฟอกให้สะอาด ที่มืดก็เพียรทำให้สว่าง ท่านพยายามบำเพ็ญเพียรโดยสม่ำเสมอไม่หยุดชงัก ไม่ทอดทิ้ง ใจที่ได้รับการบำรุงจากปุ๋ยที่ดีคือกุศลกรรม ก็เจริญขึ้นตามลำดับ จนสามารถบรรลุธรรมถึงขั้นอริยภูมิอันสูงสุด คือพระอรหันต์ คำว่าพระอริยะ แปลว่าผู้ประเสริฐ เพราะท่านได้บรรลุธรรมอันประเสริฐ มี ๔ ชั้น คือ พระโสดา พระสกทา พระอนาคา พระอรหันต์.

ผู้สำเร็จโสดา ท่านละสังโยชน์ได้ ๓ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส สักกายทิฏฐิที่แยกออกตามอาการของขันธ์ มี ๒๐ โดยตั้งขันธ์ ๕ แต่ละขันธ์เป็นหลักของอาการนั้นๆ ดังกล่าวนี้ คือ ความเห็นว่ากายเป็นเรา เห็นเราเป็นกาย คือเห็นรูปกายนี้เป็นเรา เห็นเราเป็นรูปกายอันนี้ เห็นรูปกายนี้มีในเรา เห็นเรามีในรูปกาย รวมเป็น๔ และเวทนาเป็นเรา เห็นเราเป็นเวทนา เห็นเวทนามีในเรา เห็นเรามีในเวทนา นี้ก็รวมเป็น ๔ เหมือนกับกองรูป แม้กอง

สัญญา – สังขาร – วิญญาณ ก็มี ๔ อย่างนี้เหมือนกัน โดยเปรียบเทียบตามวิธีที่กล่าวมา คือขันธ์ ๕ แต่ละขันธ์มีนัยเป็น ๔ และ ๔ คูณ ๕ ครั้งจึงเป็น ๒๐ เป็นสักกายทิฏฐิ ๒๐ ท่านกล่าวไว้ว่า พระโสดาบันบุคคลละได้เด็ดขาด.

แต่ทางธรรมะป่า รู้สึกจะคลาดเคลื่อนไปบ้าง เฉพาะสักกายทิฏฐิ นอกนั้นไม่มีข้องใจในการปฏิบัติ จึงอธิบายตามความเห็นธรรมะป่าแทรกไว้บ้าง คงไม่เป็นอุปสรรคแก่การฟังและการอ่าน เมื่อเห็นไม่ถูกต้องก็กรุณาผ่านไป อย่าถือเป็นอารมณ์ ผู้ละสักกายทิฏฐิ ๒๐ ได้หมด เมื่อสรุปแล้วได้ความว่า ผู้มิใช่เห็นขันธ์ ๕ เป็นเรา เห็นเราเป็นขันธ์ ๕ เห็นขันธ์ ๕ มีในเรา เห็นเรามีในขันธ์ ๕ ธรรมะป่าเห็นว่าบุคคลประเภทนี้ไม่ควรแสวงหาคู่ครอง ซึ่งเป็นเรื่องของครอบครัว เป็นรังของสักกายทิฏฐิ.

ส่วนผู้ละได้ รูปกายก็หมดความหมายทางกามารมณ์ เวทนา สัญญา ไม่จำหมายเพื่อกามารมณ์ สังขารไม่คิดปรุงแต่งเพื่อกามารมณ์ วิญญาณไม่รับทราบเพื่อกามารมณ์ ขันธ์ทั้ง ๕ ไม่เป็นไปเพื่อกามารมณ์ คือประเพณีของโลกโดยประการทั้งปวง ขันธ์ ๕ เป็นอยู่ตามธรรมดาที่ยังต้องเพียรต่อไป

โดยเป็นแผนกรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา. ผู้ละสักกายทิฏฐิ ๒๐ ได้ คิดว่าเป็นพระอนาคามีบุคคล เพราะท่านหมดเยื่อใยทางกามารมณ์แล้ว ส่วนพระโสดาบันบุคคลคิดว่าท่านรู้และละได้ โดยข้ออุปมาว่า มีบุรุษหนึ่งเดินทางไปในป่า พบบึงมีน้ำสะอาดจืดดี แต่มีจอกแหนคลุมไว้ ไม่สามารถมองเห็นน้ำโดยชัดเจน เขาจำแหวกจอกแหนที่ปกคลุมน้ำอยู่นั้นออก แล้วจึงตักน้ำดื่ม กินสบาย และทราบว่ามีรสจืดสนิทดี เขาก็ดื่มจนเต็มตามความต้องการที่กระหายน้ำมาเป็นเวลานาน แล้วก็จากไป, ส่วนจอก แหน ก็เข้าปกคลุมตามเดิมอีก, เขาจากไปแล้วก็ยังจำติดใจว่า ในบึงนั้นมีน้ำใสดีและจืดดี ทุกครั้งที่ผ่านไปป่านั้น ก็ต้องมุ่งไปที่นั้น และก็แหวกจอก แหน ออกแล้วตักน้ำนั้นอาบ ดื่ม ตามสบาย ทุกครั้งที่ต้องการ เวลาเขาจากไป น้ำนั้นก็จะถูก จอก แหน ปกคลุมมิดชิด แต่ความเชื่อที่ฝังอยู่ในใจเขาว่า น้ำในบึงนั้นมีอยู่สมบูรณ์ น้ำในบึงนั้นสะอาด น้ำในบึงนั้นจืดสนิทดี ความเชื่อของเขาจะไม่มีวันถอน และเปลี่ยนแปลงเลย ตลอดกาล.

ข้อนี้ เทียบกับโยคาวจรภาวนาพิจารณาส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เห็นชัดเจนด้วยปัญญาในขณะนั้นแล้ว จิตปล่อยวาง

จากรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ หยั่งเข้าสู่ความสงบหมดจดโดยเฉพาะ ไม่มีความสัมพันธ์กับขันธ์ทั้งหลายเลย และขณะนั้น ขันธ์ทั้ง ๕ ไม่ทำงานประสานกับจิต คือต่างอันต่างอยู่ เพราะถูกความเพียรแยกจากกันโดยเด็ดขาดแล้ว ขณะนั้นแล เกิดความอัศจรรย์ปรากฏขึ้น จิตก็ได้ทรงตัวอยู่ในความสงบสุขชั่วระยะหนึ่ง แล้วจึงถอนจากที่ จิตกับขันธ์ก็เข้าประสานกันตามเดิมอีก แต่หลักความเชื่อมั่นว่า จิตหยั่งลงถึงแดนแห่งความสงบอย่างเต็มที่ ขันธ์ทั้ง ๕ แยกจากจิตโดยเด็ดขาด ในเวลานั้น เป็นจิตอัศจรรย์ยิ่ง ความเชื่อนี้ไม่มีวันถอนตลอดกาล เพราะรู้เห็นด้วยตนเอง จึงเป็นอจลศรัทธาเชื่อมั่นไม่หวั่นไหว เชื่อประจำนิสัยของโยคาวจร แต่นั้นก็เพียรบำเพ็ญต่อไปอย่างเข้มแข็ง เพราะมีธรรมประเภทแม่เหล็กเป็นพลังของศรัทธาประจำใจ แต่ยังไม่สามารถทำใจให้ขาดจากความซึมซาบของขันธ์โดยสิ้นเชิง แม้เช่นนั้นก็ไม่ท้อถอยในความเพียรเพื่อธรรมชั้นสูงขึ้นโดยลำดับ ส่วนคุณสมบัติของโสดาบันบุคคล คือหลักความเชื่อมั่นประเภทอจลศรัทธา เป็นผู้เชื่อต่อผลที่รู้เห็นประจักษ์ใจแล้ว เชื่อต่อคุณธรรมเบื้องสูงที่ตนยังไม่รู้ไม่เห็น สมานัตตตา ความเป็นผู้

วางตนเสมอไม่ถือตัว ด้วยมานะชนิดใดชนิดหนึ่ง กับคนทุกชั้น เป็นผู้มีธรรมครองใจ ไม่ถืออะไร ๆ ให้ยิ่งกว่าเหตุการณ์ที่ตนเห็นว่าถูกต้องด้วยเหตุผล พระโสดาบันบุคคลยอมรับและปฏิบัติตามทันที ไม่ยอมผ่าผืนหลักความจริง ไม่ว่าพระโสดาบันจะเป็นคนชาติ ชั้น วรรณะใด ย่อมให้ความสนิทสนม และความสม่ำเสมอกับคนทั่วไป ไม่ลำเอียง แม้คนที่เคยประพฤติไม่ดีมาแล้ว ตลอดสัตว์ดิรัจฉาน พระโสดาบันบุคคลก็ไม่รังเกียจ โดยเห็นว่า เขากับเราตกอยู่ในวงแห่งกรรมดีกรรมชั่วเหมือนกัน ใครมีกรรมประเภทใด ก็ต้องยอมรับกรรมที่ตนทำไว้ตามหลัก ถ้ากล่าวนี้ไม่ผิด สักกายทิฏฐิ๒๐ ก็ไม่เป็นอุปสรรค แก่พระโสดาบันในทางครอบครัว เพราะเป็นคนละชั้น.

โลกมืด

ของ พระศรีวิสุทธิญาณ วัดบวรนิเวศวิหาร

โลกสันนิวาสนี้ แม้ถูกไฟ ๑๑ กองเผาไหม้อยู่ ลุกโพลงอยู่ ก็ยังมืด ยิ่งไหม้ก็ยิ่งมืด ไฟ ๑๑ กองนั้น คือ ราคะ โทสะ โมหะ ชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส และอุปายาสความคับแค้น. เมื่อไฟเหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ความมืดก็ตามมา.

อันความมืดนั้น ในบาลีใช้ศัพท์ว่า "อันธการ" มีลักษณะ ๓ อย่าง คือ

๑. อวิชชันธการ มืดเพราะไม่รู้ อันมีวัตถุ ๘ คือไม่รู้สัจจธรรมทั้ง ๔ ไม่รู้กาล ๓ และไม่รู้ปฏิจจสมุปปบาท ๑

๒. โมหันธการ มืดเพราะหลงเข้าใจผิด คิดไม่ทันหยั่งรู้ไม่ถึงในความผิดชั่วร้ายเสียหายต่าง ๆ เป็นทางให้ประพฤติผิด มีฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น สูงขึ้นไปก็หลงในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง หลงในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข หลงในสิ่งที่เป็นอนัตตาว่าเป็นอัตตา หลงในสิ่งที่ไม่งามว่างาม หลงใน

สิ่งที่ไร้สาระว่ามีสาระ หลงในสิ่งที่มีโทษว่าไม่มีโทษ และเป็นมูลเหตุอย่างอื่น เช่น โลภะ โทสะ หนาแน่นขึ้น แล้วก็หลงติดอยู่ในถ้ำอันมืดมิดคือรูปกายเป็นต้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความลุ่มหลง ไม่สามารถแหวกออกจากวงล้อมแห่งเบญจ-กามคุณนั้น ๆ ได้ เพราะสิ่งเหล่านั้นละได้ยาก คนผู้ตกอยู่ในโมหันธการจึงเป็นผู้ห่างไกลจากวิเวก ไม่สงบกาย ไม่สงบใจได้ในพระคาถาว่า

สตฺโต คุหายํ พหุนาภิฉนฺโน
ติฏฺฐํ นโร โมหนสฺมึ ปคาฬฺโห
ทูเร วิเวกา หิ ตถาวิโธ โส
กามา หิ โลเก น หิ สุปฺปหายา.

นรชนถูกกิเลสเป็นอันมากห่อหุ้มไว้ ดำรงอยู่ด้วยอำนาจกิเลส คือ ราคะ โทสะ โมหะ ก็หยั่งลงติดอยู่ในถ้ำคือร่างกาย และในเบญจกามคุณทั้งหลาย อันเป็นที่ตั้งแห่งความหลง เพราะกามคุณเป็นสิ่งที่ละได้โดยยากในโลก นรชนนั้น จึงเป็นผู้ห่างไกลจากวิเวกทั้ง ๓ คือ กายวิเวก จิตตวิเวก และอุปธิวิเวก.

๓. **ตมันธการ** ความมืดมน ได้แก่มืดมิด มืดไปทั่ว

ทุกทิศ มองไม่เห็นอะไรเลย ได้ในบุคคลผู้มีบาปกรรมอันหนาแน่น เกิดมาเสวยผลของบาปที่ตนสร้างไว้ในชาติก่อน ๆ หากชาตินี้ไม่ทำบุญแก้ตัว มัวแต่ทำบาปกรรมซ้ำเข้าไปอีก ก็มีแต่จะมืดมิดต่อไปในเบื้องหน้า ได้ในพระบาลีว่า ตโม ตมปรายโน บุคคลผู้มืดมาแล้ว ก็ยังมีมืดต่อไปเบื้องหน้า.

แต่ถ้าได้ทำบุญแก้ตัว ก็ค่อย ๆ สว่างไป ได้ในคำว่า ตโม โชติปรายโน บุคคลที่มืดมาแล้ว กลับมีสว่างต่อไปข้างหน้า

หากคนใดได้ทำบุญไว้ในปางก่อน เกิดมาในปัจจุบันนี้ก็ได้เสวยผลบุญ และเมื่อทำบุญติดต่อเรื่อยไป ก็มีความสว่างไปในภายภาคหน้า ได้ในคำว่า โชติ โชติปรายโน บุคคลสว่างมาแล้ว และยังสว่างต่อไปข้างหน้า.

แต่ถ้าแม้ว่าทำบุญมาดีแล้ว เปลี่ยนใจกลับทำบาปเสีย ก็ต้องมีความมืดมนสืบไปในกาลเบื้องหน้า ได้ในคำว่า โชติตมปรายโน บุคคลสว่างมาดีแล้ว มีมืดไปภายหน้า.

อันธการคือความมืด ซึ่งมีลักษณะทั้ง ๓ อย่างดังกล่าว มีข้อเปรียบเทียบได้ดังต่อไปนี้ :—

๑. **อวิชชันธการ** เปรียบเหมือนคนตาบอดแต่กำเหนิด

อย่างที่เรียกกันว่า "ตาบอดคลำช้าง" ไม่รู้เรื่องเลยว่าช้างมีรูปอย่างไร.

๒. โมหันธการ เปรียบเหมือนคนสวมแว่นสี ทำให้หลงผิด รู้ผิด เข้าใจผิด ๆ.

๓. ตมันธการ เปรียบเหมือนคนมีโรคในดวงตา หรืออยู่ในห้องมืด.

พระผู้มีพระภาคเจ้าเคยทรงเตือนไว้ว่า "อนฺธกาเรน โอนทฺธา ปทีปํ น คเวสถ" ท่านทั้งหลายอันความมืดปกคลุมแล้ว ทำไมไม่หาดวงประทีปมาส่องเล่า ? ทั้งนี้ก็ทรงมุ่งที่จะให้คนเรามุ่งปฏิบัติขจัดอันธการดังที่กล่าวมาแล้วนั้น.

คำว่า "ประทีป" ในพระดำรัสนั้น ได้แก่ ญาณะ ความรู้ หรือ ธรรมะ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้นเอง เพราะเป็นเครื่องส่องให้เห็นสัจธรรมเป็นต้น ตลอดจนถึงมรรคผลนิพพาน ดังที่ท่านพรรณนาไว้ว่า

> พระธรรมของพระศาสดาจารย์เจ้าพระองค์นั้น เสมือนหนึ่งดวงประทีป เป็นเครื่องส่องเนื้อความแห่งธรรมะอันต่างโดยประเภท คือมรรค ผล และนิพพานซึ่งเป็นธรรมยอดเยี่ยมในโลก.

และพระธรรมนั้นแหละ เป็นดวงประทีปอันรุ่งโรจน์โชติช่วง ที่พระพุทธเจ้าทรงจุดขึ้น ในสมัยที่โลกกำลังมืดมิดอยู่ด้วยโมหันธการ ท่านพระโบราณาจารย์ได้ผูกเป็นคาถาไว้ว่า

มหาโมหตโมนทฺเธ โลเก โลกนฺตทสฺสินา
เยน สทฺธมฺมปชฺโชโต ชลิโต ชลิติทฺธินา.

ประทีปอันโพลงทั่วคือพระสัทธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ทรงเห็นที่สุดแห่งโลก ผู้มีพระฤทธิ์อันโชติช่วง ทรงจุดให้ลุกโพลงขึ้นแล้ว ในคราวที่โลกถูกความมืดคือโมหะอันมีกำลังมากห่อหุ้มปกคลุมไว้.

ก็แล ธรรมะ หรือพระสัทธรรม ที่เป็นเครื่องส่องให้โลกสันนิวาสนี้สว่างไสวได้จริง ๆ นั้น ได้แก่ ญาณะ ความรู้ดังที่เกิดขึ้นแก่พระเบญจวัคคีย์ หรือญาณ ๓ ที่ปรากฏแก่พระพุทธเจ้าเป็นต้น หรือกล่าวสั้นว่าได้แก่ตัว ปัญญา นั่นเองซึ่งมีพระบาลีอยู่ว่า

ปญฺญา โลกสฺมิ ปชฺโชโต
ปัญญาเป็นดวงประทีปส่องสว่างทั่วโลก

และปัญญานี้จะเกิดมีขึ้นได้ก็เพราะการประกอบ ถ้าไม่

ประกอบคือไม่ขวนขวาย ปัญญาจะไม่เกิด ที่เกิดแล้วก็มีแต่เสื่อมสิ้นไป.

เพราะฉะนั้น บุคคลที่ตกในโลกที่มืด ก็ควรแสวงหาค้นหาดวงประทีปคือพระสัทธรรม หรือ ญาณ หรือ ปัญญา ไว้ส่องวิถีทางแห่งชีวิตของตน ๆ ให้มีความเจริญรุ่งเรืองสว่างไสว โดยทั่วกัน.

พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ถ. ศิริสาร
120/1 ซอยวัดสังเวช ฯ บางลำภู กรุงเทพ ฯ โทร. 817778
นางชวนพิศ ศิริสิทธิ์ ผู้พิมพ์โฆษณา 2518

การระวังไม่ให้เกิดบาปทางการพูด

๑. ระวังไม่พูดเท็จ การพูดเท็จหักรานประโยชน์เป็นบาปมาก ถ้าพูดเท็จเกิดประโยชน์ เช่นแพทย์พูดไม่ตรงกับคนไข้เฉพาะโรคที่ร้ายแรง บอกให้เบาลงเพื่อให้คนไข้สบายใจ เช่นนี้ไม่น่าจะเป็นบาป แต่เมื่อตั้งใจสมาทานศีล ก็ควรเว้น.

๒. ระวังไม่พูดส่อเสียด การพูดกับคนนี้เพื่อให้เกลียดคนโน้นมีหลายวิธี เช่นส่อเสียดยุยงส่งเสริมเพื่อให้เขาแตกร้าวชิงชัง พูดให้ผู้ฟังนึกว่าเราดีกว่าเขา จัดเป็นบาปทั้งหมด ผู้มีปัญญาต้องระวังการพูด แม้คำจริง แต่พูดแล้วทำให้ผู้ฟังเกลียดผู้อื่น ก็เป็นบาป ไม่ควรพูด.

๓. ระวังไม่พูดคำหยาบ การพูดไม่สุภาพ ผู้ฟังไม่สบายหู ไม่สบายใจ แม้จะร้องเรียกว่า "แม่หมอจ๋า พ่อมหาจำเริญ" (ซึ่งเป็นคำประชด เหน็บแนม) นี้ก็จัดเป็นบาป ไม่ควรพูด.

๔. ระวังไม่พูดเพ้อเจ้อ การพูดเพ้อเจ้อสำราก พูดมากแต่ไม่ได้ประโยชน์ เสียเวลา ฆ่าประโยชน์ที่จะพึงได้ในเวลานั้น ๆ นี้ก็จัดเป็นบาป ไม่ควรพูด.